

О.М. Рибак, канд. екон. наук, доц. (НАУ, Київ)

В.О. Свобода, здоб. ОС (НАУ, Київ)

ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ НА ФОНІ СВІТОВИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ТА ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Інвестиції, як основне джерело розширеного відтворення, є ключовим елементом підтримки економіки країни під час дії воєнного стану та повоєнного відновлення. За даними останніх опитувань UkrInvestClub, більшість інвесторів зіткнулися з погіршенням поточного фінансового стану, що призвело до скорочення обсягу інвестицій. Основні інвестиційні напрямки сьогодні – сільське господарство та будівництво. Попри загальне зниження капітальних інвестицій у 2022 році, за період з 2010 по 2022 роки спостерігався приріст загального обсягу інвестицій в економіку України.

Проблемами інвестування в класичному розумінні займалися Сегеда С.А [1], Гук О., Мохонько Г., Шендерівська Л. [2]. Питання дослідження інновацій вивчали: Косова Т.Д., Гаврилко Т.О., Жам О.Ю. Рибак О.М. [3], Ковпака А. [4]. Особливості фінансового забезпечення реалізації інноваційно – інвестиційних процесів досліджували Крупка М. І., Руцишин М. О. [5]. Питання повоєнного відтворення України за рахунок інвестування піднімали Рибак О.М., Рябошапка О.А. Чех Л.М., Корогодова О.О. [6,7]. При цьому проблема фінансування інвестицій в умовах дії воєнного стану на фоні світових глобалізаційних та інтеграційних процесів залишається не достатньо вивченою та потребує додаткового доопрацювання.

Вивчаючи зазначене питання, варто відмітити, що UkrInvestClub, найбільша в Україні платформа для приватних інвесторів, провела опитування у квітні 2022 року. 44% респондентів зазначили, що з початком повномасштабного вторгнення відбулось згортання багатьох проєктів та істотне зменшення вільних коштів на руках у потенційних інвесторів, доступних для інвестування. Лише 33% респондентів готові продовжувати інвестувати в українські проєкти, що перебувають на стадії розробки. 67% опитаних інвесторів побоюються інвестувати або наразі не мають вільних коштів. Приватним інвесторам також були поставлені наступні запитання. Дві провідні галузі в опитуванні прозвучали, як перспективні для інвестування - сільське господарство (56%) та будівництво (50%) [8].

Також відповідно до проведених досліджень відбулось погіршення інвестиційного клімату, негативно вплинули майже три роки війни в Україні на інвестиційний імідж держави. Для проведення порівняльного аналізу скориставшись більш тривалим періодом варто відзначити, що у 2010 році капітальні інвестиції у внутрішню торгівлю становили 18,4 млрд грн, тоді як у 2015 році - 19,7 млрд грн. Однак перед початком війни обсяг капітальних інвестицій в український бізнес зростав ще швидше: 40,4 млрд грн у 2020 році та 58,4 млрд грн у 2021 році. Іншими словами, лише за рік до повномасштабної

окупації капітальні інвестиції у внутрішню торгівлю зросли на 18 млрд грн, або на 45%. Водночас цілком закономірно, що у 2022 році, капітальні інвестиції в українську торгівлю впали на 22 млрд грн (близько 36,4 млрд грн).

Втім, навіть у 2010-2022 роках темп приросту загальних капітальних інвестицій в матеріальні активи підприємствами бізнесу становив 191,3%. Щоправда, у перший післявоєнний рік він знизився на 38,1%. У структурі капітальних інвестицій в основний капітал підприємств найбільш активними стали малі підприємства, які демонструють найвищі темпи зростання.

Капітальні інвестиції вітчизняних підприємств у землю (252,1 млн грн у 2022 році), існуючі будівлі та споруди (351,8 млн грн) та нематеріальні активи (2,7 млрд грн) суттєво скоротилися. Це пов'язано з тим, що нематеріальні активи найчастіше пов'язані з результатами інноваційної діяльності та операціями з інтелектуальною власністю, що може свідчити про обмеженість інвестицій у розвиток підприємницької діяльності.

Водночас у період з 2010 по 2022 рік обсяг усіх видів інвестицій, що були реалізовані підприємствами, збільшився, а інвестиції в існуючі будівлі та споруди зменшилися: За період з 2010 по 2022 рік цей показник зменшився з близько 900 млн грн до 351,8 млн грн. [7, 8].

У першому півріччі 2022 року інтегральний показник Індексу інвестиційної привабливості України знизився вдвічі - до 2,17 балів з 5 можливих, що становить найнижчий рівень з часів значної інвестиційної активності в рамках проведення Євро 2012. При цьому, Військова агресія проти України була основним фактором, що негативно вплинув на інвестиційний клімат, за яким слідували корупція та слабка судова система. Водночас керівники компаній оцінили негативний вплив COVID-19 як мінімальний, поставивши його на останнє місце в списку. Низька купівельна спроможність, логістичні труднощі, неформальна економіка, пошкоджена інфраструктура, трудова міграція, ціни на пальне, нечіткі мобілізаційні процедури та валютне регулювання також були додані до списку негативних факторів.

За визначених умов, пошук нових механізмів фінансування інвестиційних проектів та програм є ключовим фактором підтримки економіки України та способом нарощування військових потужностей. На фоні поширення світових глобалізаційних та інтеграційних процесів питання фінансового забезпечення інвестування варто вирішувати через активізацію роботи міждержавних угруповань та використання регіональних блоків. Підвищення інвестиційної активності через реалізацію регіональних торговельних угод визначається, як перший етап економічної інтеграції, наступним етапом визнається робота в рамках митного союзу. Створення спільного ринку фінансових послуг, організація ефективної роботи ринку інновацій, розвиток ринку інвестицій, особливо в сфері військового забезпечення, стане істотним поштовхом до інтенсифікації інвестицій в умовах дії воєнного стану.

Таким чином, досліджуючи питання інвестиційної активності в Україні, варто відмітити загальну тенденцію до її підвищення, що була порушена в 2022 році з початком повномасштабного вторгнення на територію України. Серед основних проблем, що були визначені в процесі дослідження, варто виділити

військові ризики, корупцію, слабку правову систему, не стабільність податкового законодавства. За даних умов рівень доходів резидентів України значно зменшився, що зумовило пошук нових можливостей та шляхів інвестування в економіку держави. Такими шляхами запропоновано вважати пошук додаткових можливостей через поглиблення міжнародних інтеграційних процесів. Посилення роботи в рамках міждержавних угруповань та регіональних блоків шляхом укладення й реалізації нових регіональних торговельних угод, створення та розширення спільних ринків істотно збільшить інвестиційний потенціал країни, що позитивно вплине на розвиток оборонного сектору та посилить співпрацю не тільки на тлі інтеграційних угруповань, а і на рівні глобальної економіки.

Інформаційні джерела

1. Сегеда С.А. Інвестування національного господарства сучасний стан та пріоритетні напрями. Економіка і організація управління. №2 (50)2023 С. 31 – 42.
2. Гук О., Мохонько Г., Шендерівська Л. Тенденції інвестування в Україні, 2021. URL: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/577>.
3. Косова Т.Д., Гаврилко Т.О., Жам О.Ю. Рибак О.М. Інновації у фінансовій сфері. Інновації у фінансовій сфері: навч.пос. К.: НАУ, 2022. 136 с.
4. Ковпака А. Інноваційний розвиток країни як рушійний чинник підвищення національної конкурентоспроможності 2021. URL: <http://eui.zu.edu.ua/article/view/234658/238776>.
5. Крупка М.І., Руцишин М. О. Фінансовий механізм державно-приватного партнерства в забезпеченні інноваційного розвитку підприємств України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2022. № 26(54). С. 85–94.
6. Рибак О.М., Рябошапка О.А. Проблеми фінансування відтворення будівель і споруд в післявоєнний період в Україні. *Економіка. Фінанси. Право*. 2022. №11/3 С. 28 – 33.
7. Чех Л.М., Корогодова О.О. Інноваційний розвиток економіки України в умовах війни, 2021. URL:<http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/205849>.
8. Панкова Л. І., Камалова-Кутинець О. М. Аналіз тенденцій та перспектив залучення іноземних інвестицій в умовах економіки війни. Проблеми сучасних трансформацій, 2022. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2022-6-03-02>

УДК 336.2

С.В. Руденко, канд. екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

Д.П. Ругаль, здоб. ОС «магістр» (ДБТУ, Харків)

І.І. Севагін, здоб. ОС «магістр» (ДБТУ, Харків)

ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН КОНВЕРГЕНЦІЇ З ПОДАТКОВОЮ СИСТЕМОЮ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Податкова система України в умовах воєнного стану, який триває вже майже три роки, перебуває під значним тиском через турбулентність економіки, значного збільшення видатків на оборону, втрату суб'єктів господарювання та інфраструктури, а також тимчасову окупацію частини території. У той же час